

Міністерство освіти і науки України

**Житомирський державний університет
імені Івана Франка**

Мазко О. П.

**Інтерактивні технології
формування культури педагогічної взаємодії
майбутнього вчителя іноземних мов**

Навчально-методичний посібник

**Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2014**

УДК 37.013.43:17
ББК 74.200:87.755
М13

*Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 28.02.2014 протокол № 7*

Рецензенти:

Жуковський В. М. – доктор педагогічних наук, професор, декан гуманітарного факультету Національного університету «Острозька академія»

Романишин І. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської філології державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

М13

Мазко О. П.

Інтерактивні технології формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов : Навчально-методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. – 96 с., іл.

Навчально-методичний посібник є системою теоретичних та практичних матеріалів, які можуть бути застосовані у процесі вивчення майбутніми вчителями іноземних мов початкової ланки фахових дисциплін та у ході їх самоосвітньої діяльності.

Матеріали навчально-методичного посібника можуть також бути використані у професійній діяльності викладачів вищих навчальних закладів та вчителів загальноосвітніх навчальних закладів з метою інтенсифікації навчально-виховного процесу та підвищення рівня професійного розвитку.

**УДК 37.013.43:17
ББК 74.200:87.755**

© Мазко О. П., 2014

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ I. Культура педагогічної взаємодії сучасного вчителя іноземних мов	8
Розділ II. Роль інтерактивних технологій у формуванні культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов	27
2.1. Інтерактивні технології кооперативного навчання	30
2.2. Інтерактивні технології колективно-групового навчання	45
2.3. Інтерактивні технології ситуативного моделювання	56
2.4. Інтерактивні технології ведення дискусії	63
Розділ III. Особливості застосування інтерактивних технологій формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін	72
3.1. Інтерактивні технології формування культури педагогічної взаємодії у процесі вивчення дисциплін психолого-педагогічного спрямування ..	73
3.2. Інтерактивні технології формування культури педагогічної взаємодії у процесі вивчення дисциплін професійно-методичного спрямування .	78
3.3. Інтерактивні технології формування культури педагогічної взаємодії у процесі вивчення дисциплін мовного спрямування	86
Список рекомендованих джерел	94

Перелік умовних скорочень

ІМ – іноземна мова

ПВ – педагогічна взаємодія

ІТ – інтерактивні технології

ВНЗ – вищий навчальний заклад

ЗНЗ – загальноосвітній навчальний заклад

– рекомендовані Інтернет-ресурси

ПЕРЕДМОВА

У контексті інтеграції України до європейського простору та приєднання до Болонської декларації виникає потреба у реформуванні та модернізації вітчизняної системи вищої педагогічної мовної освіти.

У національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. наголошується на необхідності підготовки нової генерації вчителів-європейців, яким властива певна система потреб, поглядів, переконань, інтересів, загальнолюдських якостей та норм життєдіяльності, котрі визначають його поведінку за умов включення особистості педагога у суспільні відносини як суб'єкта діяльності при збереженні його індивідуальної своєрідності.

Оновлення змісту професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов вимагає врахування світового досвіду навчання мов міжнародного спілкування і соціально-культурних особливостей різних народів та характеризується комунікативно-діяльнісним характером процесу оволодіння іноземною мовою, забезпечення якого виявляється можливим при організації навчального процесу у формі педагогічної взаємодії. Сутність педагогічної взаємодії визначається не тільки змістом професійних знань, а й здатністю передавати їх шляхом, який сприяє обговоренню, діалогу й аргументації. Успішність реалізації педагогічної взаємодії залежить від наявності у вчителя культури педагогічної взаємодії як складової професійної культури майбутнього педагога.

Формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов насамперед передбачає формування та розвиток полікультурної, соціально відповідальної, толерантної, демократичної, відкритої для спілкування особистості, яка має здатність до самоосвіти і саморозвитку, опрацювання різноманітної інформації, використання інтелектуального, культурного, соціального та науково-технологічного потенціалу у ході активної навчальної взаємодії для творчого вирішення як навчальних, так і повсякденних питань.

Визначення сутнісних характеристик культури педагогічної взаємодії та врахування специфіки професійної діяльності майбутнього вчителя іноземних мов в умовах інформаційного суспільства дають підстави стверджувати, що формуванню культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов сприятимуть інтерактивні технології навчання.

Використання інтерактивних технологій формування культури педагогічної взаємодії педагогічного характеру має на меті здійснення колективного взаємодоповнюючого процесу пізнання, що базується на співпраці всіх учасників педагогічної взаємодії та їх активній комунікації, і дозволяє на підставі внеску кожного з учасників до процесу навчання отримувати та створювати нові знання, починаючи від взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до колективної співпраці усіх суб'єктів педагогічної взаємодії. Пріоритет у інтерактивних технологіях надається комунікативності, інтерактивності та автентичності спілкування учасників педагогічної взаємодії, яке здійснюється у культурному контексті.

Метою даного навчально-методичного посібника є ознайомити майбутнього вчителя іноземних мов із інтерактивними технологіями формування культури педагогічної взаємодії та продемонструвати способи їх застосування у практичній професійній діяльності.

Навчально-методичний посібник складається із трьох розділів, питань для самоконтролю та списку літератури.

У **першому** розділі розглядається сутність понять «педагогічна взаємодія» та «культура педагогічної взаємодії»; визначається місце культури педагогічної взаємодії у сфері загальної культури особистості, подається характеристика основних структурних та функціональних компонентів культури педагогічної взаємодії.

У **другому** розділі обґрунтовується роль інтерактивних технологій у процесі формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов; детально розглядаються інтерактивні технології основних визначених типів та їх резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії.

У **третьому** розділі окреслюються особливості застосування інтерактивних технологій формування культури педагогічної взаємодії у процесі вивчення фахових дисциплін психолого-педагогічного, професійно-методичного та мовного спрямування та подаються зразки втілення цих технологій у практичній діяльності.

Розуміння та засвоєння матеріалу перевіряється питаннями для самоконтролю, які подаються у кінці кожного розділу.

До списку літератури включено діючі вітчизняні та автентичні підручники з англійської мови, матеріали яких враховувались при розробці інтерактивних технологій, та ряд джерел, у тому числі Інтернет-ресурсів, котрі використовувались автором для ілюстрації професійно-методичних ситуацій.

Запропонований навчально-методичний посібник орієнтований, у першу чергу, на майбутніх учителів іноземних мов, а також може бути корисним для студентів немовних спеціальностей, вчителів іноземних мов загальноосвітніх та вищих навчальних закладів.

РОЗДІЛ I

Культура педагогічної взаємодії сучасного вчителя іноземних мов

Провідні тенденції сучасного українського суспільства – постійне стрімке прискорення соціального розвитку, оновлення і розширення міжнародних відносин та інтеграція до загальноєвропейських структур – роблять його надзвичайно динамічною системою, стимулюючи радикальні зміни соціальних зв'язків, інтеркультурної та міжособистісної комунікації та трансформацію освітніх систем на засадах демократизації.

Підписання Україною Болонської конвенції ставить нові вимоги щодо якості освітньої кваліфікації випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ), у тому числі майбутніх учителів іноземних мов (ІМ). У Рекомендаціях Ради Європи та базових державних документах (Державна національна програма «Освіта. Україна: ХХІ сторіччя», Закон України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті) головним завданням європейської вищої освіти визначається забезпечення якісної професійної підготовки кваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоспроможними на національному, європейському та світовому ринках праці та здатними до співпраці й міжкультурної взаємодії, а також матимуть змогу адаптуватися у сучасному динамічному суспільстві, реалізуючи власний творчий потенціал на основі загальнолюдських цінностей, рівності та соціальної справедливості. Згідно з зазначеними вимогами, а також положеннями нової мовної політики в Україні про те, що процес вивчення мови повинен базуватися на таких ключових поняттях, як «спілкування», «культура», «мотивація» та «інтерактивність», пріоритетом професійної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов, діяльність якого розгортається у системі діалогу культур, є побудова навчального процесу як педагогічної взаємодії (ПВ).

Теоретичні засади організації та здійснення ПВ висвітлені у роботах українських (С. Б. Бричок,

С. С. Вітвицька, О. В. Гончар, В. В. Горшкова,
О. А. Дубасенюк, Н. С. Побірченко, О. П. Рудницька,
С. А. Седашева, О. А. Стукало) та зарубіжних
(А. О. Вербицький, В. А. Єрофєєва, К. В. Колесова,
Д. Джонсон, Р. Джонсон, Р. Селман, Р. Славин,
О. Стауфорд, М. Фландерс, М. Хаузен) науковців.

У контексті зазначених досліджень **педагогічна взаємодія** визначається як високоорганізований процес взаємної активності й взаємозумовленості дій педагога і студентів, результатом якого є взаємні зміни суб'єктів цього процесу, які виявляються у перетворенні властивостей і якостей особистості студента, та удосконалення особистості педагога через самоосвіту і самовиховання.

Сутність ПВ розкривається через взаємини, що виникають між суб'єктами навчального процесу, їх педагогічну діяльність та педагогічне спілкування. Така ПВ розгортається у площині підсистем «викладач ↔ студент», «студент ↔ студент» та «студент ↔ викладач». Однак, варто зазначити, що перспективною вбачається також площина підсистем «вчитель ↔ учень», «учень ↔ учень» та «учень ↔ вчитель», оскільки саме у цій площині студент (у нашому випадку майбутній вчитель ІМ) здійснюватиме свою професійну діяльність.

У педагогічному процесі, побудованому на гуманістично- демократичних засадах, превалюють відносини суб'єкт-суб'єктної або діалогічної ПВ. Суб'єкт-суб'єктна ПВ – це не тільки передача вже відомого знання, а й конструювання нового на основі досвіду викладача та студентів шляхом активного обговорення. Ознаками суб'єкт-суб'єктної педагогічної парадигми як полісуб'єктного, міжособистісного процесу є рівноправність суб'єктів взаємодії, особистісна зорієнтованість, діалогічність спілкування, відхід від рольової позиції викладача.

Важливим при реалізації суб'єкт-суб'єктної ПВ є створення відповідного середовища, сприятливого як для розвитку студента, так і для професійної самореалізації викладача. Ознаками такого середовища є гуманізація педагогічного процесу, за якої студент не втрачає своєї

індивідуальності; гуманітаризація наукових методів педагогічного впливу; наближення навчання до реалій життя і використання у цьому сенсі як особистого, так і колективного досвіду; взаємодопомога, взаємоповага учасників спілкування. По своїй суті така взаємодія передбачає суб'єктивно вільне пізнання у ході вирішення комунікативних задач, а також ділову взаємодію педагога та студентів. Саме ця позиція проектує в студенті рівноправного партнера, створює атмосферу довіри, зруйнувати яку може лише брак контакту через неузгодженість настанов у взаємодії.

Суб'єкт-суб'єктна ПВ забезпечує ненасильницький характер навчання, що сприяє встановленню стосунків співпраці. І. О. Зимня бачить у співпраці багатозначний педагогічний феномен, який позитивно впливає на формування особистості та підвищує ефективність навчання. Крім того, Ш. А. Амонашвілі, І. В. Дубровіна, Н. В. Єлізарова, В. О. Сухомлинський, М. І. Фрумін, К. Роджерс, Г. А. Цукерман та ін. приділяють увагу дослідженню умінь педагога налагодити конструктивне співробітництво в освітньому процесі, а також звертаються до особливостей навчального співробітництва як однієї з форм ПВ, в основу якої покладено принципи гуманістичної педагогіки й психології. Ю. З. Гільбух наполягав, що для відносин співробітництва між викладачем та студентом характерно те, що вони є суб'єктами взаємодії, тобто схилився до діалогічного типу ПВ. Відповідно, основними принципами суб'єкт-суб'єктної парадигми є діалогічний тип спілкування з елементами міжособистісного ставлення до студента як до індивідуальності, співтворчість викладача і студентів, забезпечення самореалізації педагогів і студентів як партнерів у творчому процесі, довіра та емоційний контакт.

Суб'єкт-суб'єктний характер ПВ, що виявляється в активності, рівноправності та партнерстві обох сторін (викладача і студентів) у процесі спільної діяльності, уможливорює розгляд ПВ як інтерактивної. **Інтерактивна модель ПВ** виявляється як багастороння форма комунікації суб'єкт-суб'єктного типу і передбачає

врахування думок, поглядів, позицій учасників ПВ, а також розвиток здібностей та умінь, необхідних для здійснення ними певної діяльності. Сутність змісту інтерактивної моделі ПВ передбачає проникнення інформаційних потоків у свідомість студентів, тим самим викликаючи активну мисленнєву діяльність, та породження зворотних інформаційних потоків від студентів до викладача або до інших студентів. Таким чином, інформаційні потоки чергуються за напрямом і мають двосторонній характер: один потік – від викладача, інший – від студента. Педагог виступає організатором, дизайнером або фасилітатором ПВ інтерактивного спрямування, у ході якої на різних рівнях змін зазнають і суб'єкти, і ті об'єкти, на які спрямована взаємодія (див. рис 1.1)

Рис. 1.1. Сутність інтерактивної моделі ПВ

Специфіка професійної діяльності вчителя ІМ та особливості здійснення інтерактивної ПВ в освітньому процесі в умовах інформаційного суспільства зумовляють виділення двох типів ПВ – *безпосередньої та комп'ютерно-опосередкованої ПВ.*

Безпосередня ПВ розуміється як спілкування суб'єктів навчального процесу при візуальному та аудіальному контакті в межах одного фізичного простору [1] у один і той же час. Взаємодія «віч-на-віч» встановлюється при наявності спільного фокусу уваги

(об'єкта, теми, спільної діяльності та ін.) та при усвідомленні її учасниками присутності один одного.

Безпосередня ПВ може бути індивідуального або групового характеру. Найпростішим прикладом безпосередньої ПВ є багатостороннє спілкування викладача і студента (або групи студентів) на занятті або у позааудиторний час, яке може виявлятися у привітанні, знайомстві, поясненні, дискусії, опитуванні, допомозі у вирішенні навчальних питань та інших формах спільної діяльності учасників взаємодії. Відповідно, можемо виділити аудиторну та позааудиторну безпосередню ПВ, які, як правило, є взаємопов'язаними.

Безпосередня ПВ є важливою передумовою інформаційного обміну, оскільки виступає ефективним способом встановлення, розвитку та «підживлення» контактів учасників навчального процесу, оскільки вона дає можливість миттєво реагувати на запитання та формулювати відповіді, швидко висувати нові ідеї та знаходити рішення, досягати консенсусу, тобто учасники безпосередньої ПВ мають змогу відразу відслідкувати сказане та відчутти його результат з мінімальними затратами часу на інтерпретацію повідомлень. Безпосереднє спілкування стимулює формальні та неформальні соціальні інтеракції з урахуванням індивідуальних рис та якостей особистості, дає змогу гнучко змінюватися та пристосовуватися до того образу партнера, який формується у процесі взаємодії, водночас надає свободу у виборі способу спілкування та прийнятті рішень, сприяє ефективній командній роботі, розвиває відчуття спільноти.

У світлі постійної зміни природи інформаційно-комунікаційних технологій та їх удосконалення другим основним типом ПВ є **комп'ютерно-опосередкована ПВ**, яку ми визначаємо як будь-яку комунікативну транзакцію, що виникає у процесі використання суб'єктами різних інформаційно-комунікаційних технологій. При такій взаємодії учасники спілкування не контактують безпосередньо, а вступають у комунікативні зв'язки один з одним опосередковано. Комп'ютерно-опосередкована

взаємодія тлумачиться дослідниками [2, 3, 4] також як процес, за допомогою якого учасники цієї взаємодії створюють та сприймають нову інформацію, обмінюються нею, використовуючи мережеві телекомунікаційні системи, які сприяють її кодуванню, передачі, розкодуванню та інтерпретації. Це наголошує на необхідності взаємодії у процесі вивчення ІМ, яка у даному випадку стає можливою через використання технологічного потенціалу.

Комп'ютерно-опосередкована ПВ змінює спосіб, у який люди взаємодіють та співпрацюють. Використовуючи комп'ютер, вони практикують нові стилі взаємодії як у особистому, так і у професійному плані. Замість того, щоб взаємодіяти віч-на-віч більшість часу, сучасні технології дають можливість вивчати ІМ на відстані, через Інтернет. Про це свідчить швидкий розвиток дистанційного навчання та впровадження навчання з використанням засобів мобільного зв'язку (mobile-assisted language learning). Комп'ютерно-опосередковане спілкування поступово стає не тільки інструментом навчання, але й технологією, посередником та двигуном соціальних стосунків [5].

Як і безпосередня, комп'ютерно-опосередкована ПВ може відбуватися в індивідуальному або груповому режимі. Це залежить, в основному, від застосовуваних форматів/технологій. Написання СМС, електронних листів, коментарів у електронних журналах, а також обмін миттєвими повідомленнями у чатах, тренувальні програми тощо здебільшого передбачають індивідуальну участь. Використання інтерактивних дошок, спілкування у соціальних мережах, відео-конференції або дискусії в онлайн режимі характеризуються груповою участю усіх суб'єктів ПВ. Наразі розробляються нові комп'ютерні програми та завдання, які можуть використовуватися більше, ніж одним користувачем одночасно. Наприклад, навчальні ігри для великої кількості учасників, веб-сайти, націлені на спільне навчання та взаємодію між їх відвідувачами, а також додатки для мобільних телефонів, метою яких є створення інтерактивного навчального

середовища та заохочення студентів до вивчення ІМ у найбільш звичний та зручний для них спосіб.

На відміну від безпосередньої ПВ, головною характеристикою якої є перебування всіх її суб'єктів у межах одного фізичного простору у один і той же час, комп'ютерно-опосередкована ПВ відрізняється часовими рамками і реалізується у двох типах контактів через мережу Інтернет: асинхронному (із затримкою у часі) та синхронному (одночасному). Асинхронна ПВ – це навчальна телекомунікація, у ході якої контакт між викладачем та студентом (або групою студентів) здійснюється з певною затримкою у часі [6]; учасники отримують, створюють та застосовують знання не одночасно, а у зручний для них час. Тривалість такого процесу може варіюватися в залежності від формату роботи, оскільки іноді студенту для виконання певної дії необхідно усього декілька хвилин (обмін повідомленнями у соціальних мережах, участь у дискусійному форумі), а іноді і значно довший час (написання електронного листа, створення Інтернет презентації). Синхронну ПВ дослідники [3, 7] тлумачать як спілкування за допомогою телекомунікаційних технологій із миттєвим встановленням контакту між його учасниками. Така взаємодія характеризується присутністю усіх суб'єктів у межах різних фізичних просторів, проте створює ефект віртуальної/соціальної присутності, що сприяє швидкому встановленню міжособистісних контактів та створенню певної навчальної спільноти.

Безпосередня та комп'ютерно-опосередкована ПВ є надзвичайно інтерактивними типами ПВ, оскільки обидва типи сприяють розвитку динаміки усного мовлення (віч-на-віч у реальному просторі, у віртуальному просторі або по телефону), при чому комп'ютерно-опосередкована ПВ у більшій мірі сприяє розвитку інтерактивного писемного мовлення, оскільки велика кількість її форматів передбачає використання письмових робіт (від коротких коментарів до змістовних повідомлень), тим самим тренуючи швидкість та точність їх написання та створюючи позитивну мотивацію до писемної інтеракції.

Отже, інтерактивна модель ПВ орієнтована на забезпечення комунікативно-діяльнісного характеру процесу засвоєння знань та набуття досвіду, необхідного для продукування нових знань, на створення умов для розвитку професіоналізму та мобільності суб'єктів навчальної взаємодії, готовності до соціальної взаємодії на засадах діалогу культур та реалізації культурно свідомої ролі у ньому, ґрунтуючись на співпраці, рівноправності, толерантності, взаємодопомозі та повазі. Ефективність здійснення ПВ потребує сформованості у педагога культури педагогічної взаємодії.

Аналіз психолого-педагогічних, соціально-педагогічних, лінгвістичних, методичних та філософських джерел свідчить про достатню кількість досліджень, дотичних до проблеми формування культури педагогічної взаємодії: формування загальної культури особистості (А. А. Бутенко), професійної культури (І. Ф. Ісаєв, І. С. Сабатовська), педагогічної культури (Є. В. Бондаревська, І. Я. Глазкова, В. М. Гриньова), інноваційної культури (О. Г. Козлова), комунікативної культури (О. М. Овсейчик), діалогічної культури (С. А. Герасименко, І. М. Чала) тощо. Однак проблема визначення ролі культури педагогічної взаємодії у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя ІМ, розкриття її сутності, розробки ефективних технологій та методів формування даного явища є малодослідженою.

При розгляді поняття «культура» не лише як форми соціальної життєдіяльності, а і як світогляду, способу мислення, сукупності поглядів чи норм діяльності, які формуються у соціальному середовищі, у рамках організації та здійснення інтерактивної ПВ **культура педагогічної взаємодії** є інтегрованою сукупністю цінностей та переконань, наукових знань і практичних умінь, зразків та норм поведінки у процесі взаємодії, які сприяють взаємним змінам суб'єктів цього процесу, їх соціальному та ментальному розвитку, а також забезпечують дотримання норм педагогічної етики та культури спілкування при здійсненні суб'єктами взаємодії обміну наявними знаннями і створенні нового знання.

Дослідження феномену культури наголошує на таких її аспектах як спосіб життя, сприйняття світу, менталітет, національний характер, поведінка, а також здатність особистості збагачуватись через комунікацію, спілкування, різноманітні форми взаємодії та контакти. Якщо ПВ розглядати як одну із форм культурних людських контактів, то уявлення про сутність освіти як сходження особистості до культури закономірно ставлять вимоги до ПВ як до зразка культурного спілкування, як у особистому, так і в професійному планах. Такі вимоги є особливо актуальними для ВНЗ, у якому зміст професійної освіти майбутнього вчителя ІМ передбачає засвоєння ним як загальної, так і професійної культури.

Загальна культура особистості уявляється як ступінь оволодіння кожною людиною загальнолюдськими і національними цінностями, засвоєння особистістю соціокультурного досвіду людства, що виявляється в умінні організовувати власну діяльність, турбуватися про естетику зовнішнього вигляду, в культурі мовлення з оточуючими і т. п. Елементами загальної культури є моральна, політична, естетична, управлінська та правова культура, культура праці, а також професійна культура. На думку деяких науковців, подібні культури є «вертикальними зрізами» культури, які пронизують усю її систему, або є «окремими випадками» загальної культури [8]. Враховуючи специфіку підготовки майбутнього вчителя ІМ, важливим «випадком» є власне професійна культура майбутнього фахівця.

Професійна культура представлена комплексом гуманістично спрямованих знань, умінь, навичок, якостей, ціннісних орієнтацій та переконань, що визначають готовність особистості до реалізації своїх сил у конкретній професії, а також забезпечують формування її світоглядних позицій та соціальних почуттів. Однак «звичний для інших галузей діяльності розподіл культури на загальну і професійну виявляється не досить перспективним по відношенню до вчителя» [9]. Відтак, беручи до уваги специфіку професії вчителя ІМ, у структурі професійної культури доцільно виділити педагогічну культуру майбутнього фахівця як сутнісну характеристику його

професійної діяльності, що забезпечує відтворення соціального досвіду в особистості, переведення людської культури в індивідуальну форму існування. *Педагогічна культура* майбутнього вчителя – це культура фахівця у педагогічній галузі як особистості, здатної не тільки транслювати знання, але і створювати нове, тим самим розвиваючи освітнє середовище та визначаючи особистісний зміст ПВ.

Сукупним суб'єктом педагогічної культури виступає все суспільство, а його «агентами» у ПВ є усі її учасники. Проте, своєрідність професійної діяльності учителя в сучасному освітньому процесі, який ми розглядаємо як ПВ, потребує формування і розвитку не стільки самої педагогічної культури, скільки розвитку культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя та її інтеграцію у структуру професійної і відповідно загальної культури людини (див. рис. 1.2).

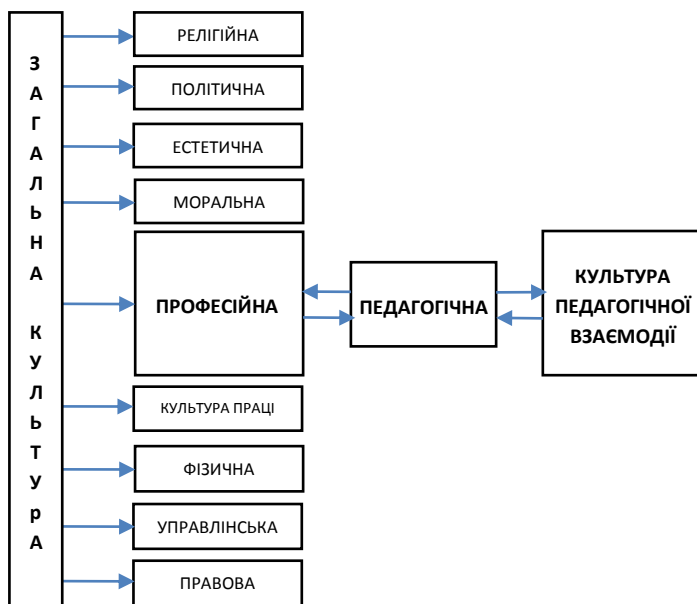

Рис. 1.2. Місце культури педагогічної взаємодії у сфері загальної культури особистості

Основними компонентами культури педагогічної взаємодії виступають знання, уміння, навички, поняття й уявлення, цінності та переконання, норми, зразки поведінки і діяльності, досвід особистості, інтереси, соціально-культурне середовище, в окремих випадках до них додають мову, ідеологію, менталітет та інші складові. Враховуючи вимоги до змісту та характеру професійної діяльності вчителя ІМ, були виділені наступні **компоненти культури педагогічної взаємодії**:

1. Домінантні професійні мотиви особистості як повністю або частково усвідомлені внутрішні та зовнішні імпульси, що спонукають майбутнього вчителя ІМ до усвідомлення особистісної та суспільної значущості обраного фаху, активної діяльності, уважного ставлення до своїх професійних обов'язків, прагнення самовдосконалюватися. Професійні мотиви у сукупності з такими їх складовими, як рефлексія, самовизначення й самореалізація є невід'ємним елементом професійної діяльності педагога.

2. Наукові знання та досвід майбутнього вчителя ІМ, отримані у результаті активного практичного пізнання. Під науковими знаннями як елементами культури та професійної діяльності вчителя насамперед маються на увазі ті, які є необхідними у процесі ПВ: *методологічні* (знання загальних принципів вивчення педагогічних явищ та закономірностей), *загальнотеоретичні* (знання цілей, змісту, форм і методів педагогічної діяльності; високий рівень знань фахових дисциплін; знання національної культури та традицій, а також країни, мова якої вивчається), *методичні* (знання основ методики навчання й виховання), *психологічні* (знання психологічних особливостей студентів різного віку, механізмів взаємодії і сутності мислення, основ засвоєння знань, уяви, здібностей і т. ін.), *організаційно-педагогічні* (знання способів і прийомів взаємодії) [10]. Сформувати таку систему знань можливо у процесі вивчення майбутнім вчителем ІМ фахових дисциплін психолого-педагогічного, мовного та професійно-методичного спрямування. Крім того, для того, щоб на їх основі формувати культуру педагогічної

взаємодії, теоретичні знання необхідно реалізувати у практичній діяльності, у процесі якої формується досвід суб'єктів ПВ. Як елемент культури, досвід постає як відображення у свідомості особистості законів об'єктивного світу і суспільної практики, одержане у результаті активного практичного пізнання. Іншими словами, досвід – це сукупність практично засвоєних знань, умінь, навичок, традицій, ідеалів, принципів та норм поведінки. У процесі ПВ кожний суб'єкт здобуває новий досвід (соціальний, емоційний, культурний) від інших учасників та ділиться із ними своїм власним, що дає змогу зробити процес засвоєння знань більш особистим і створювати нові знання на основі досвіду оточуючих.

3. Цінності та норми суб'єкт-суб'єктних взаємовідносин, що зорієнтовують і регламентують поведінку та діяльність учасників ПВ. Вважається, що стрижнем і ядром культури є система цінностей (смислових комплексів), які здатні виступати регулятивними принципами [11] у взаєминах між людьми та регламентувати професійну діяльність. Б. С. Бакіров вважає ціннісні орієнтації основними культурними досягненнями людини, тобто системно пов'язаними ціннісними уявленнями, які детермінують практичну поведінку особистості, що визначає якісну своєрідність її життєдіяльності [12]. За аналогією, Г. В. Дворецька вважає, що цінності орієнтують людину у її поведінці, діяльності, взаємодії з іншими. Як структурний компонент культури педагогічної взаємодії цінності постають як елементи переконань у вигляді ідей, концепцій, теорій, закономірностей, постулатів, аксіом та ін. У процесі ПВ особистість пізнає, усвідомлює, засвоює і транслює певні цінності в конкретну діяльність. Діалектичне поєднання загальнолюдських, національних, морально-духовних, інформаційних та педагогічних цінностей створюють підґрунтя, на якому здійснюється процес ПВ. Виконуючи регулятивну функцію, цінності інтегруються з встановленими культурними стандартами поведінки у певній спільноті, тобто нормами вербальної та невербальної поведінки. Вони є особливо важливими при вивченні ІМ, оскільки існує різниця між національним

менталітетом та менталітетом країни, мова якої вивчається. Знання норм та зразків вербальної (мовлення) та невербальної (жести, міміка, інтонація, паузи, пози) поведінки у їх сукупності допомагає встановлювати контакт, спілкуватися, створювати стійкі взаємини, забезпечує взаєморозуміння суб'єктів ПВ, їх взаємну ввічливість та толерантність.

4. Уміння ПВ та здатність застосовувати їх на практиці, а також педагогічні методи, техніка встановлення та підтримки міжособистісних контактів у процесі ПВ, адекватна оцінка поведінки учасників ПВ та реакція на неї. Цей компонент передусім пов'язаний із дієвістю знань суб'єктів ПВ, а саме прагненням виявляти ініціативу та творчу активність, відповідальністю за результати й наслідки професійної діяльності, умінням діагностувати результати свого впливу на студентів, вмінням поводитись відповідно до соціальних і етичних норм, здатністю проводити самодіагностику та самокорекцію, визначати оптимальні шляхи особистісного самовдосконалення.

5. Професійно значущі якості майбутнього вчителя ІМ та здібності, без яких неможливе успішне формування та розвиток культури педагогічної взаємодії. Ці якості, як правило, вказують на ставлення учасників ПВ до професійної діяльності (організованість, зібраність, цілеспрямованість, наполегливість, креативність), характеризують рівень їх активності (самостійність, контактність, ерудованість, альтруїзм, емпатійність, взаємоповага) та комунікативності (ораторські здібності, безпосередність, природність поведінки, тактовність, врівноваженість та самоконтроль) у процесі ПВ. Інтеграція цього компонента культури педагогічної взаємодії з рештою визначених нами компонентів передбачає наявність у майбутнього вчителя ІМ особистісної, соціальної, професійної та інтеркультурної мобільності.

Для дослідження культури педагогічної взаємодії як інтегративного явища важливими є усі перелічені компоненти, оскільки саме їх систематизована сукупність сприяє ефективній ПВ. По суті, компоненти культури педагогічної взаємодії є моделями людських взаємин,

механізмом взаємодії із навчальним середовищем та навколишнім середовищем у цілому, своєрідними сценаріями поведінки, засвоєння яких формує культурну особистість, здатну пристосовуватися до культурних зразків і моделей у процесі діяльності.

Рис. 1.3. Основні компоненти культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ

Теоретичні положення про формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ, специфіка його діяльності, різноманіття видів відносин та стилів ПВ, ціннісні орієнтації та можливості творчої самореалізації кожного суб'єкта взаємодії дають можливість зрозуміти сутність функцій культури педагогічної взаємодії. Кожна функція відображає різні способи вирішення методологічних, дидактичних, інноваційних, комунікативних, дослідницьких, та ін. задач ПВ, а сукупність функціональних компонентів культури педагогічної взаємодії підкреслює багатоаспектність змісту педагогічної діяльності та різноманіття форм її реалізації.

Із врахуванням особливостей культури педагогічної взаємодії та її структурних компонентів можемо виокремити наступні **функції культури педагогічної взаємодії**:

Гносеологічна (світоглядна) функція забезпечує цілісність уявлень про ПВ, шляхи її здійснення. Ця функція охоплює не лише знання про організацію та здійснення процесу ПВ, а всю сферу педагогічної дійсності, яка передбачає здатність майбутнього вчителя ІМ виступати методологом, організатором, дослідником і навіть психологом. Гносеологічна функція культури педагогічної взаємодії виявляється в цілеспрямованому дослідженні, відборі та систематизації наукових знань про суб'єктів і об'єкти освітнього процесу, а також у впливі на формування і розвиток світогляду як суттєвого елемента культури, у межах однієї або декількох культурних систем. Гносеологічна функція спрямована також на вивчення й усвідомлення майбутнім вчителем ІМ самого себе, своїх індивідуально-психологічних особливостей, рівня свого професіоналізму.

Гуманістична функція культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ означає орієнтацію на пріоритетний розвиток особистості студента у процесі ПВ, який передбачає утвердження культурно-моральних та загальнолюдських цінностей, зміцнення співробітництва, рівності, справедливості, громадянської активності, почуття власної гідності, порядності, відповідальності й ініціативи, наполегливості, гуманності в спільній діяльності, слугує створенню умов для розвитку здібностей і талантів людини. Гуманістичне спрямування культури педагогічної взаємодії полягає також у механізмі задоволення інформаційних потреб особистості, потреби у спілкуванні та обміні досвідом. Реалізація гуманістичної функції поєднує взаємозумовлені процеси індивідуалізації та соціалізації особистості, оскільки набуття суспільного досвіду у процесі ПВ відбувається на індивідуальному рівні, в той час як цінності та норми соціуму перетворюються на особистісні якості.

Дидактична функція виявляється у продуктивній дидактично-професійній діяльності вчителя та його успішній самореалізації у ній. Вона передбачає планування ПВ з урахуванням особливостей взаємопов'язаних процесів учіння та навчання, що полягає у постановці та реалізації

мети, підборі доцільних засобів, методів, форм взаємодії, а також у самоаналізі та коригуванні діяльності, визначенні проблем та знаходженні шляхів їх усунення, формуванні професійних мотивів майбутнього викладача. Реалізація дидактичної функції означає також творчу самореалізацію вчителя, показниками якої є готовність до творчої (інноваційної) діяльності з метою реалізації у процесі ПВ інноваційних ідей, проектів та технологій.

Комунікативна функція культури педагогічної взаємодії займає особливе місце серед інших функціональних компонентів, оскільки ПВ неможлива без спілкування та встановлення численних комунікативних зв'язків між її суб'єктами. Ця функція сприяє реалізації умінь обміну інформацією та встановлення зворотного зв'язку у процесі діалогу, активність якого зумовлюється інтелектуальними, віковими, психологічними особливостями учасників ПВ, їх особистісними якостями, а також рівнем сформованості комунікативної культури й культури мовлення. Крім того, комунікативна функція виявляється через механізм міжкультурної комунікації як сприйняття «нового», соціального спілкування учасників ПВ, котрі є носіями відмінних між собою цінностей, стереотипів, поведінкових форм, тобто ця функція забезпечує інтеграцію суспільства і соціальних груп.

Ціннісно-нормативна функція передбачає таку побудову ПВ, яка забезпечує її високу результативність і досягнення мети, виходячи з конкретних цінностей, норм, правил і поведінкових моделей, які обираються, оцінюються та встановлюються її учасниками. Ціннісно-нормативна функція фіксує цілі, перспективи та результати людської діяльності та виявляється в існуванні обов'язкового для особистості соціокультурного мінімуму. Вона формує індивідуальні ціннісні орієнтації суб'єктів ПВ, коригує норми поведінки, що відображають досвід групи або суспільства в цілому, ідентифікує учасників взаємодії у соціумі, підтримуючи рівновагу у системі діяльності вчителя та зменшуючи вплив дестабілізуючих факторів педагогічного середовища.

Інформаційна функція має найтісніший зв'язок з усіма виділеними нами функціями, тому що кожна із них повинна мати власну інформаційну базу. Ця функція реалізується через трансформацію у процесі ПВ найпростіших практичних вмінь та навичок в систематизовану абстрактну інформацію у вигляді знань, теорій, принципів поведінки та діяльності [13]. Рівень сформованості культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя буде зростати пропорційно до накопиченого ним обсягу інформації та досвіду, їх доцільного використання та створення нових знань.

Творча функція полягає у творчій реалізації учасників ПВ як продукування нових знань, норм, цінностей, їх інтерпретації, перетворенні або оновленні, а в окремих випадках запозиченні нових реалій з інших культур. Здійснення цієї функції залежить від рівня уже наявних знань та досвіду особистості, вміння вирішувати соціокультурні проблеми, врахування традицій, звичаїв, сил соціальної інерції, стану суспільної думки, вірувань, переконань та суспільних стандартів.

Адаптаційна функція культури педагогічної взаємодії пов'язана з впливом культури на соціалізацію особистості та полягає у засвоєнні загальноприйнятого, поширеного, що у нашому випадку, є знаннями, уміннями, цінностями, нормами, правилами та стандартами певної культурної спільноти, іноді з частковими змінами. Реалізація адаптаційної функції дає можливість кожному учаснику ПВ, який включається у процес функціонування і розвитку суспільства, прилаштовуватись до існуючих у ньому оцінок і форм поведінки, що забезпечує особистості умови безпеки і комфорту, можливість самореалізації у взаємодії.

Функція соціального контролю виявляється у дії таких елементів культури, як право і мораль по відношенню до суб'єктів ПВ. Індивіди слідкують за поведінкою один одного, за виконанням соціальних норм, таким чином створюючи спільний механізм соціальної регуляції поведінки людей, підтримки порядку та забезпечення цілісності навчальної спільноти. Функція соціального контролю допомагає виявити проблеми у діяльності групи

або спільноти та прийняти рішення стосовно них. Вона реалізується у сукупності культурних моделей, соціальних символів, колективних значень, цінностей, ідей та ідеалів, а також дій і процесів, які їх охоплюють, розглядають та використовують, з метою подолання конфліктів у процесі ПВ.

Отже, культура педагогічної взаємодії є складним особистісним та соціальним утворенням, яке має визначену структуру та функції, а її формування є необхідною умовою здійснення ефективної ПВ у рамках сучасної освітньої парадигми.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке педагогічна взаємодія?
2. Які типи ПВ, притаманні інформаційному суспільству, Ви можете назвати?
3. Дайте визначення поняття «культура педагогічної взаємодії».
4. Охарактеризуйте місце культури педагогічної взаємодії відносно загальної, професійної та педагогічної культури.
5. Які компоненти становлять структуру культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов?
6. Назвіть основні функції культури педагогічної взаємодії.

Література до розділу:

1. Begley A. K. Face to Face Communication: Making Human Connections in a Technology-Driven World. – Boston : Thomson/Course Technology, 2004. – 93 p.
2. Кириченко О. А. Новації у мові комп'ютерних користувачів / О. А. Кириченко // Філологічні трактати. – 2010.– № 3. – Т.2. – С. 51-55.
3. Розина И. Н. Технология исследования и продвижения компьютерно-опосредованной

- коммунікації / И. Н. Розина // Educational Technology and Society. – 2007. – № 10 (2). – С. 230-244.
4. Warschauer M., Turbee L., Roberts B. Computer Learning Networks and Student Empowerment. System // System. – 1996. – № 24. – P. 1-14.
5. Jones S. G. CyberSociety: Computer-Mediated Communication and Community. – Thousand Oaks, California : Sage Publications, 1995. – 241 p.
6. Ocker R. J., Yaverbaum G. J. Asynchronous Computer-mediated Communication versus Face-to-face Collaboration: Results on Student Learning, Quality and Satisfaction // The Journal of Group Decision and Negotiation. – 1999. – Volume 8. – № 5. – P. 427-440.
7. Chou C. C. Formative Evaluation of Synchronous CMC Systems for Learner-Centered On-line Course // Jl. of Interactive Learning Research. – 2001. – №12 (2/3). – P. 173-192.
8. Єльнікова Г. В. Управлінська компетентність / Г. В. Єльнікова. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2005. – 128 с.
9. Рудницька О. П. Сприйняття музики і педагогічна культура учителя / О. П. Рудницька. – К. : КДПІ, 1992. – 96 с.
10. Бондар В. Технологізація підготовки фахівців в умовах запровадження державних стандартів освіти / В. Бондар // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. – № 2. – С. 86–90.
11. Черниш Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання / Н. Й. Черниш. – 5-е вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2009. – 468 с.
12. Бакиров В. С. Ценностное сознание и активизация человеческого фактора / В. С. Бакиров. – Харьков : Вища Школа, 1988. – 168 с.
13. Исаев И. Ф. Профессионально-педагогическая культура преподавателя: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений / И. Ф. Исаев. – М. : Академия, 2002. – 208 с.

РОЗДІЛ II

Роль інтерактивних технологій у формуванні культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов

Культура педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ співвідноситься з його професійною діяльністю та соціальними діями, тобто з реалізацією всієї сукупності педагогічних та соціальних процесів, для здійснення яких необхідно оволодіти широким спектром умінь ПВ, науковими знаннями, досвідом, цінностями, нормами поведінки, домінантними мотивами професійної діяльності та професійно значущими якостями. Рівень реалізації умінь ПВ у сукупності із іншими зазначеними компонентами свідчить про відповідний рівень сформованості культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ. У якості ефективного інструмента формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ ми розглядаємо педагогічні технології навчання.

У науковому обігу термін «технологія» використовується при характеристиці виробничих процесів і означає сукупність прийомів та способів оброблення, вироблення, зміни стану, якостей та інших закономірностей з метою визначення та використання на практиці найефективніших та економічних виробничих процесів. Інакше кажучи, технологія розуміється як система методів та засобів цілеспрямованої зміни стану суб'єкта. Будь-яка технологія має такі ознаки, як поетапність, координоване та поступове виконання дій з метою досягнення певного результату; виконання операцій та процедур, включених у технологію як вирішальна умова досягнення мети. Вказані ознаки технології є суттєвими, проте недостатніми, якщо мова йде про педагогічні технології.

Українські та зарубіжні вчені пропонують цілу низку визначень поняття «педагогічна технологія». Так, за В. П. Беспалько [1], педагогічна технологія – це «сукупність засобів і методів відтворення теоретично обґрунтованих

процесів навчання та виховання, які дозволяють успішно реалізувати поставлені освітні цілі. І. С. Якиманська [2] тлумачить педагогічну технологію як ланцюжок педагогічних дій, операцій та комунікацій, побудованих згідно цільових установок, які мають форму очікуваного результату; діяльність викладача та студентів на основі взаєморозуміння і діалогу у ході професійного становлення останніх. За визначенням В. О. Сластьоніна [3], педагогічна технологія є впорядкованою сукупністю дій, операцій та процедур, які інструментально забезпечують досягнення прогнозованого результату у змінних обставинах освітнього процесу. За дефініцією словника ЮНЕСКО [4], педагогічна технологія – це систематичний метод планування, застосування і оцінки усього процесу отримання та засвоєння знань шляхом врахування людських та технічних ресурсів, а також взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми навчання. З огляду на використання різного обладнання, Г. Елінгтон та Ф. Персиваль тлумачать педагогічну технологію як застосування різноманітних засобів подання інформації, тобто це технічні або аудіовізуальні засоби навчання [5].

У світі формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ під **педагогічною технологією** ми розуміємо сукупність послідовних педагогічних дій, операцій, способів, методів та засобів навчальної діяльності, які сприяють швидкому досягненню цілей ПВ у процесі вивчення ІМ.

Будь-яка педагогічна технологія повинна мати такі ознаки як науковість, системність, цілеспрямованість, ефективність та відтворюваність [6]. У педагогічній науці існують різні класифікації педагогічних технологій (В. П. Беспалько, В. Г. Гульчевська, Г. К. Селевко, В. Т. Фоменко). Найбільш повною, на наш погляд, є класифікація Г. К. Селевко [7], в якій педагогічні технології поділяються за рівнем застосування, за філософською основою, за фактором психічного розвитку, за концепцією засвоєння досвіду, за видом педагогічної діяльності, за характером підходу до учня і т. п. Сучасний викладач повинен вміти відбирати педагогічні технології у

відповідності до особливостей навчального процесу та його мети.

Для вирішення проблеми відбору педагогічних технологій для формування культури педагогічної взаємодії, слід враховувати сутнісні характеристики культури педагогічної взаємодії, а саме: *інтерактивність*, що знаходить відображення у інтерактивній моделі ПВ, яка має суб'єкт-суб'єктний характер і виявляється в активності, рівноправності та партнерстві викладача і студентів у процесі спільної діяльності, передбачає самовдосконалення, саморозвиток і самоосвіту шляхом роботи з різними джерелами; *діалогічність*, що полягає у використанні діалогу як ефективного засобу формування культури педагогічної взаємодії; співробітництво, співтворчість, взаємонавчання, суперництво, керівництво як *основні стилі* інтерактивної ПВ; *роль вчителя* як координатора, консультанта, фасилітатора та навчального дизайнера у процесі ПВ.

Враховуючи виокремлені сутнісні характеристики культури педагогічної взаємодії та проаналізовані визначення інтерактивних технологій [8, 9, 10], вважаємо за доцільне формувати культуру педагогічної взаємодії за допомогою **інтерактивних технологій** навчання, які ми розуміємо як сукупність послідовних педагогічних дій, операцій, способів та методів навчальної діяльності, що полягають у активній взаємодії її учасників з метою досягнення запланованого результату ПВ у процесі вивчення ІМ. Інтерактивні технології (ІТ), як різновид педагогічних, передбачають здійснення колективного взаємодоповнюючого процесу пізнання, що базується на співпраці всіх учасників ПВ та їх активній комунікації, і дозволяють на підставі внеску кожного з учасників до процесу навчання отримувати та створювати нові знання, починаючи від взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до колективної співпраці усіх суб'єктів ПВ. При використанні ІТ, спрямованих на формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ, пріоритет надається комунікативності, інтерактивності та автентичності спілкування учасників ПВ, яке здійснюється у культурному контексті. Услід за О. І. Пометун та А. В. Пироженко [9], ми спираємося на наступні типи ІТ: ІТ кооперативного навчання, ІТ колективно-групового навчання, ІТ

ситуативного моделювання та ІТ ведення дискусії (див. рис. 2.1).

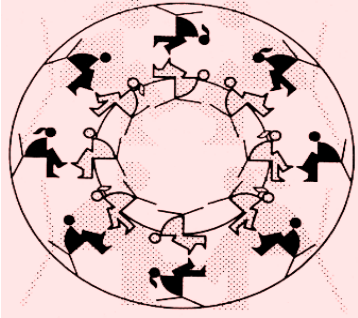
Рис. 2.1. Класифікація інтерактивних технологій формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя ІМ

Розглянемо приклади таких технологій, визначивши їх мету, тип ПВ, особливості організації та резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії.

2.1. Інтерактивні технології кооперативного навчання

Інтерактивні технології кооперативного навчання передбачають організацію ПВ у малих групах. Результат виконання певного завдання залежить від активної участі кожного суб'єкта взаємодії, оскільки він має визначену роль і робить свій посильний внесок у досягнення спільної мети. До ІТ кооперативного навчання можна віднести такі технології як «Карусель», «Акваріум», «Коло ідей», «Блендер», «Кубування», «Спільний проект», «Веб-квест» тощо.

«Карусель»

Ця технологія передбачає одночасне залучення до спільної роботи всієї групи або декількох малих груп, даючи змогу учасникам ПВ за встановлений проміжок часу обговорити декілька тем та переконати співрозмовників у своїй правоті.

Мета: збирати інформацію з різних джерел; перевіряти обсяг та глибину отриманих знань; вирішувати проблемні завдання у процесі активного спілкування та обговорення проблеми між усіма учасниками ПВ.

Тип ПВ: безпосередня.

Організація: на трьох плакатах записуються три ключові твердження теми (на кожному – по одному). Загальна кількість студентів ділиться на три менші групи, кожна з яких отримує одне із положень для обговорення впродовж 7-10 хв. Зафіксувавши власні ідеї, групи обмінюються плакатами за годинниковою стрілкою і доповнюють зазначені іншими групами положення. Наприкінці заняття, коли «карусель» робить один оберт, плакати мають повернутися до своїх груп, учасники яких узагальнюючи та систематизуючи ідеї (свої та інших учасників), презентують та захищають проблему.

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: ІТ «Карусель» сприяє формуванню таких компонентів культури педагогічної взаємодії, як наукові знання, уміння здійснювати аналіз, синтез та систематизацію інформації, сприймати, розуміти та використовувати знання в нестандартних ситуаціях, встановлювати міжпредметні зв'язки, вільно діалогізувати та аргументувати, уникати конфліктів, знаходити спільне розв'язання проблеми, а також досвід і норми вербальної та невербальної поведінки.

«Акваріум»

Ця педагогічна технологія спрямована на колективне вирішення навчальних проблем та може бути запропонована за умови, що учасники ПВ вже мають навички спільної діяльності.

Мета: розвивати вміння ведення дискусії та взаємооцінювання.

Тип ПВ: безпосередня.

Організація: учасники ПВ об'єднуються у групи по 5-6 осіб. Кожна із груп по черзі займає місце у центрі аудиторії, отримує завдання, озвучує його і обговорює протягом 3-5 хв. Представники інших груп уважно спостерігають за дискусією, не втручаючись у хід обговорення та роблячи нотатки для її подальшого аналізу. Після публічного вирішення заданої проблеми та виголошення спільного рішення робоча група повертається на місце, а решта студентів обговорює хід дискусії, визначаючи її переваги та недоліки. Викладач виступає посередником, ставлячи запитання-натяки (наприклад, «Чи погоджуєтесь Ви з думкою групи?», «Чи було дане питання достатньо аргументованим?» і т. д.), які стимулюють мисленнєво-мовленнєву активність студентів у ході спільної практичної діяльності.

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: технологія забезпечує розвиток умінь ПВ (уміння критично оцінювати діяльність однолітків, висловлювати та аргументувати власну думку) та професійно значущих якостей (взаємоповага, самокритичність, контактність, тактовність), а також дотримання норм та правил поведінки встановлених у колективі.

«Коло ідей»

ІТ «Коло ідей» передбачає вирішення проблемних завдань через висловлювання кожного суб'єкта ПВ та синтезування ідей щодо вирішення певних питань на основі виявлення у них спільних та відмінних рис за встановлений термін.

Мета: залучати усіх студентів до процесу розв'язання суперечливих питань у процесі активного обговорення.

Тип ПВ: безпосередня або комп'ютерно-опосередкована.

Організація:

А. Безпосередня ПВ. Учасники ПВ, об'єднані у невеликі групи, виконують одне й те ж завдання, що складається із декількох позицій (аспектів). Кожна група опрацьовує один з аспектів поставленої проблеми і по черзі озвучує свої висновки стосовно нього, доки не вичерпаються ідеї. Викладач допомагає синтезувати ідеї, записуючи їх на дошці, або складаючи перелік ідей, зазначених учасниками на картках, тим самим ініціюючи дискусію, метою якої є підбиття підсумків і досягнення спільного рішення щодо поставленої проблеми.

Б. Комп'ютерно-опосередкована ПВ. Технологія «Коло ідей» передбачає спілкування у соціальній мережі або на веб-сайті. Так, викладач у електронному (письмовому або аудіо/відео) форматі надсилає проблемне завдання студентам, котрі в індивідуальному порядку за допомогою спілкування у чаті протягом 10-15 хв. висловлюють свої пропозиції щодо його вирішення. Викладач також бере участь у спілкуванні, інструктує студентів та допомагає підбивати підсумки обговорення. Наприклад, він може призначити двох помічників (із бажаних), які прослідковують ідеї, що «звучать» найчастіше, і методом простих підрахунків оголошують результат. Застосування ІТ «Коло ідей» у комп'ютерно-опосередкованому форматі

може бути одним із варіантів виконання домашнього завдання, наступним кроком якого є написання письмового звіту у довільній формі, який передбачає виклад свого ставлення до результатів, згоди/незгоди і т. п.

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: технологія сприяє формуванню умінь ПВ (уміння самостійно та критично мислити, генерувати ідеї та аналізувати їх, знаходити спільне розв'язання проблеми), професійних мотивів, персоналізації досвіду, реалізації норм мережевого етикету як компонентів культури педагогічної взаємодії.

«Блендер»

Ця педагогічна технологія малогрупового навчання спрямована на інтеграцію ідей при вирішенні поставленої у процесі ПВ задачі на основі наявних знань та досвіду учасників ПВ.

Мета: розвивати мислення і мовлення студентів у процесі активної діяльності; формувати мотивацію до спільної діяльності.

Тип ПВ: безпосередня або комп'ютерно-опосередкована.

Організація:

А. Безпосередня ПВ. Спочатку учасники ПВ самостійно занотовують асоціації або ідеї, що виникають у них при осмисленні певного питання. Після цього вони об'єднуються у малі групи по 3 особи та діляться один з одним власними ідеями, інтегруючи елементи ідей своїх однолітків. У кожній групі обирається спікер, який буде озвучувати ідеї своєї групи. У той час як висловлюється перший спікер, завдання другого є зачитати ідею своєї групи і будь-яким чином пов'язати її з ідеєю першої групи, завдання третього – пов'язати власну ідеєю із попередньою і так по ланцюжку. Викладач виступає у ролі інструктора і має змогу легко та швидко оцінювати рівень володіння учасниками ПВ знаннями та вміннями.

Б. Комп'ютерно-опосередкована ПВ. За умов наявності у навчальному закладі Інтранету, технологію

«Блендер» можна використовувати на заняттях у класах, облаштованих комп'ютерами. Студенти об'єднуються у трійки, кожна з яких отримує символічні номери і займає місце за одним із комп'ютерів. Після виголошення проблемного питання вчителем, групи по черзі друкують асоціації, які у них виникають при його осмисленні, пов'язуючи кожную ідею із попередньою.

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: технологія збагачує досвід суб'єктів ПВ; уможливає застосування наявних знань, умінь та навичок та створення на їх основі нових; сприяє розвитку умінь критично мислити, адекватно реагувати на дійсність, формулювати думки та чітко їх висловлювати, контактувати з іншими учасниками ПВ, дотримуючись норм та правил поведінки у колективі; формує такі професійно значущі якості, як взаємодопомога, взаємоповага, уважність, ініціативність, толерантність.

«Кубування»

Технологія спрямована на кооперативний розгляд навчальних проблем у шести різних аспектах.

Мета: розвивати аналітико-синтетичне мислення учасників ПВ та вдосконалювати їх уміння чітко висловлюватись (усно та письмово) стосовно навчальних питань.

Тип ПВ: безпосередня.

Організація: викладачем ставиться певна проблема для вирішення. Учасники ПВ, об'єднавшись у пари або групи, досліджують питання або явище з різних точок зору або у різних площинах, зазначених на сторонах куба (див. рис. 2.1.1): опис, асоціювання, порівняння, аналіз, аргументація та застосування.

Відповідно, винесена на обговорення проблема «Візуальний контакт вчителя та учнів у процесі навчання», буде мати наступну послідовність виконання:

1. Що таке візуальний контакт? Як він виявляється?
(опис)

2. З якими нормами поведінки асоціюється візуальний контакт? (*асоціювання*)
3. Що важливіше: візуальний контакт чи міжособистісний простір? (*порівняння*)
4. Які особливості прояву візуального контакту у процесі навчання? (*аналіз*)
5. Які аргументи Ви можете навести на захист/ проти даного явища? (*аргументація*)
6. Правила візуального контакту учасників навчального процесу (*застосування*)

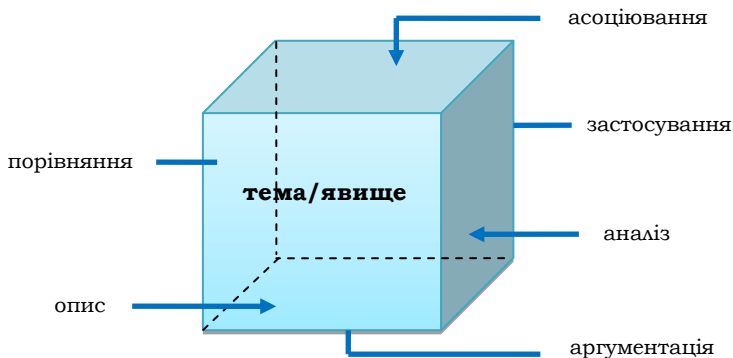

Рис. 2.1.1. ІТ «Кубування»

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: ІТ «Кубування» сприяє формуванню таких компонентів культури педагогічної взаємодії як наукові знання та уміння їх застосування на практиці, професійні мотиви та професійний досвід суб'єктів ПВ, уміння ПВ сприймати та розуміти матеріал, здійснювати аналіз, синтез, порівняння та аргументацію інформації, переосмислювати особистісний та професійний досвід, самоусвідомлювати та адекватно себе сприймати.

«Спільний проект»

За своєю сутністю «Спільний проект» полягає у створенні оригінального продукту, спрямованого на вирішення навчальної проблеми за умов активної взаємодії.

Мета: розвивати критичне самооцінку суб'єктів ПВ, їх пізнавальні уміння та навички, уміння самостійно конструювати власні знання й орієнтуватися в інформаційному просторі; розкривати лімітований потенціал кожного студента

та виявляти його творчі здібності у процесі практичної діяльності; досягати взаєморозуміння учасників ПВ, забезпечувати успішні результати та валідність навчальної діяльності на основі партнерського генерування багатоваріантних рішень проблем; охоплювати усі види мовленнєвої діяльності студентів, тим самим уможлиблювати створення мовного середовища, яке сприяє виникненню потреби у спілкуванні на ІМ.

Тип ПВ: безпосередня або комп'ютерно-опосередкована.

У межах інтерактивної моделі ПВ доцільно розглядати ті види проектів, котрі мають чітко окреслений інтерактивний характер. До них відносяться міжпредметні, рольові ігрові, міжнародні та телекомунікаційні проекти, які, як правило, є змішаними, тобто в них присутні ознаки дослідницьких, творчих, ігрових, інформаційних, практично-орієнтованих, виробничих та інших видів проектів.

Міжпредметні проекти ґрунтуються на застосуванні студентами навчального матеріалу із двох-трьох предметів (наприклад, гуманітарного та природничого циклів), що сприяє встановленню міжпредметних зв'язків, реалізація яких сприяє створенню фундаменту для повноцінного сприйняття й осмислення наявних знань та створення

нових, формування навичок та вмінь професійної діяльності, узагальнення та систематизації мовленнєвого досвіду кожного учасника ПВ, підвищення особистісної, соціальної, професійної та інтеркультурної мобільності майбутнього фахівця. Міжпредметні проекти можуть відрізнятися тривалістю (короткі, довгі), обсягом (малі, великі), формою проведення (аудиторні, позааудиторні) та роллю викладача у проектній діяльності (координатор, керівник, інструктор).

Рольові ігрові проекти сприяють розвитку творчої активності учасників ПВ шляхом включення їх у емоційне переживання явищ іншомовної культури. Реалізація даного виду проекту передбачає виконання студентами зумовлених характером та змістом проекту ролей (професійних, соціальних, літературних або уявних), імітування соціальних чи ділових стосунків, що ускладнюються гіпотетичними ігровими ситуаціями. Структура такого проекту повністю не визначена і залишається відкритою до його завершення. Ефективність рольових ігрових проектів визначається спільним навчанням у діяльності, в умовах, максимально наближених до реальності.

Міжнародні проекти характеризуються комплексною теоретичною та практичною діяльністю суб'єктів ПВ за безпосередньої участі у них носіїв мови. Специфіка проектів даного типу полягає в тому, що вони одночасно є міжпредметними, науково-дослідницькими та інформаційними, що сприяє здатності здійснювати оцінку проблемних питань з позицій міжкультурної взаємодії у процесі реального спілкування ІМ. Алгоритм проведення спільного міжнародного проекту подано у табл. 2.1.1.

Таблиця 2.1.1

Алгоритм проведення міжнародного проекту

Етап	Характеристика етапу
I	1) Використовуючи технологію «Мозковий штурм», учасники ПВ висувують ідеї щодо організації зустрічі з англomовними студентами.

	<p>2) Вчитель пропонує учням заповнити підготовлену ним коротку анкету, яка передбачає визначення приблизних тем спілкування із носіями мови в залежності від тематики проекту (політична обстановка, взаємовідносини та менталітети країн, культурні реалії, діяльність видатних постатей, перспективи майбутньої професійної діяльності і т. д.).</p> <p>3) Наприкінці заняття підбиваються підсумки анкетування і на основі спільного рішення визначаються теми міжкультурного спілкування.</p>
II	<p>1) Учасники проекту об'єднуються у групи, кожна з яких повинна вдома підготувати запрошення для іноземних студентів у будь-якому форматі (аудіо/відео, письмовому), беручи до уваги результати I етапу.</p> <p>2) На наступному занятті кожна з груп презентує підготовлене запрошення. Шляхом голосування обирається найвдаліше і відправляється іншомовним учням електронною поштою.</p> <p>3) Отримавши відповідь, учасники проекту колективно її аналізують.</p>
III	<p>1) Кожна група отримує завдання у позааудиторний час підібрати якомога більше лексики по одній з тем визначених у процесі анкетування на першому етапі, використовуючи будь-які джерела.</p> <p>2) Після пошуку та систематизації інформації, учасникам педагогічної взаємодії пропонується створити своєрідний тематичний словник, який можна доповнити нормами вербальної та невербальної поведінки у зазначених ситуаціях спілкування.</p> <p>3) Активна лексика закріплюється шляхом тренувальних вправ з використанням соціокультурних реалій.</p>
IV	<p>На основі вивченої лексики та норм поведінки учні готують інтерв'ю з іноземними студентами, тренують його у групах.</p>
V	<p>Зустріч делегації іноземних студентів, проведення з ними інтерв'ю. Наприкінці – спільне свято з народними піснями та традиціями як елемент соціокультурної програми.</p>
VI	<p>Підбиття підсумків, презентація результатів міжкультурної комунікації з носіями мови, яка передбачає визначення спільного та відмінного у</p>

сучасної української та іноземної молоді; що студенти взяли від цієї зустрічі для себе у психологічному, культурному та професійному планах і т.д.

Під *телекомунікаційним проектом* розуміється спільна навчально-пізнавальна, творча або ігрова діяльність студентів-партнерів, яка організована на основі комп'ютерної телекомунікації та характеризується наявністю спільної мети, а також узгодженістю методів і способів діяльності, спрямованих на її досягнення [11]. Враховуючи специфіку телекомунікаційного проекту, яка полягає у поєднанні комп'ютерної грамотності та творчої співпраці учасників, його здійснення вимагає ретельного планування та продумування. Такий проект дає можливість розвивати та удосконалювати уміння та навички високого рівня, а саме уміння досліджувати, порівнювати, зіставляти та структурувати навчальну інформацію, чітко презентувати та аргументувати результати досліджень у процесі спілкування з партнерами або опонентами, використовувати мультимедійні можливості та засоби електронних комунікацій для ілюстрування ідей, гіпотез, висновків і т. д. Телекомунікаційні проекти можуть відбуватися із використанням електронної пошти, веб-форумів, у вигляді телеконференцій і т. п.

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: технологія забезпечує формування таких компонентів культури педагогічної взаємодії, як наукові знання, інтеркультурні, соціокультурні та соціолінгвістичні уміння ПВ, ціннісні орієнтації, досвід, професійно значущі якості та професійні мотиви суб'єктів ПВ, норми вербальної та невербальної поведінки учасників ПВ.

«Веб-квест»

За своєю сутністю веб-квест є своєрідною веб-сторінкою, сайтом у мережі Інтернет або у локальній мережі навчального закладу та орієнтується на розвиток

пізнавальної та дослідницької діяльності студентів, за якої основна інформація здобувається за допомогою Інтернет-ресурсів.

Мета: формувати та розвивати уміння пошуку, інтерпретації, передачі та створення інформації, дослідницькі уміння, уміння самостійно приймати продумані рішення, брати на себе відповідальність за їх реалізацію; розвивати критичне та творче мислення; створювати міжпредметні зв'язки; забезпечувати стійку мотивацію до навчальної діяльності.

Тип ПВ: комп'ютерно-опосередкована.

Організація: на початковому етапі учасники ПВ об'єднуються у 2-3 команди, розподіляють ролі та знайомляться з основними поняттями та матеріалами квесту, які обов'язково містять список інформаційних ресурсів. На цьому етапі також даються вказівки та рекомендації щодо ходу виконання учасниками завдань. Наступний, рольовий етап передбачає індивідуальну роботу студентів у команді для досягнення спільного результату, у ході якої вони виконують завдання згідно обраних ролей та допомагають своїм партнерам. Потім команда підбиває підсумки і учасники обмінюються матеріалами для досягнення спільної мети (наприклад, для створення веб-сторінки або веб-сайту). На заключному етапі формулюються висновки та пропозиції щодо виконаної роботи, проводиться аналіз та оцінка результатів на основі визначених викладачем критеріїв або шляхом обговорення, інтерактивного голосування тощо. Приклад веб-квесту на тему «Сучасна британська кухня» («Modern British Cooking») подається на рис. 2.1.2.

З іншими прикладами веб-квестів для майбутніх учителів ІМ можна ознайомитися на сайті zunal.com.

Резервні можливості щодо формування культури педагогічної взаємодії: «Веб-квест» забезпечує формування таких компонентів культури педагогічної взаємодії, як наукові знання, досвід, професійні мотиви, професійно значущі якості (самостійність, креативність, відповідальність, взаємодопомога, вихованість, стійкість) та уміння ПВ знаходити, обробляти та презентувати

інформацію, співпрацювати, приймати рішення, уміння самооцінки та самоаналізу.

The screenshot shows the 'Modern British cooking' WebQuest page on zunal.com. The left sidebar contains a menu with buttons: Welcome, Introduction, Task, Process, Evaluation, Conclusion, Teacher Page, About Author(s), Evaluate WebQuest, Reviews, Statistics, Export WebQuest, and Share This WebQuest. The main content area has a 'Welcome' header, a photo of a man holding a large burger, and a description of the WebQuest. Below the description are buttons for 'DOWNLOAD' and 'PLAY NOW'.

zunal.com
Home / Browse / Help / Questions?

Welcome Guest
Login / Register

Modern British cooking

Welcome

Welcome: Modern British cooking
Description: This WebQuest gives students the opportunity to know about modern and the most popular dishes in Britain nowadays. Moreover it can help them to train their listening and speaking skills.
Grade Level: 3-5
Curriculum: English / Language Arts
Keywords: food, dishes, snakes
Author(s): Dasha Dementeva

The Public URL for this WebQuest:
<http://zunal.com/webquest.php?w=213214>

DOWNLOAD PLAY NOW

Privacy Policy / Contact Us / About Us

The screenshot shows the 'Introduction' section of the 'Modern British cooking' WebQuest page. The left sidebar menu is the same as in the previous screenshot, but the 'Introduction' button is highlighted. The main content area has an 'Introduction' header, a photo of a plate of food, and a paragraph about the British diet. Below the paragraph is the public URL for the WebQuest.

zunal.com
Home / Browse / Help / Questions?

Welcome Guest
Login / Register

Modern British cooking

Introduction

In recent years, foreign foods have become a regular part of the British diet. British people enjoy a huge range of food and flavours from other countries. Chinese, Indian, Italian and Greek restaurants are amongst the most popular. Modern people are so busy that they do not have a lot of time for cooking themselves. So, the British buy the food at the restaurant and bring it home already prepared to eat. So we can conclude that take-away meals are rather popular among the population. Eating has become rather international in Britain lately.

The Public URL for this WebQuest:
<http://zunal.com/webquest.php?w=213214>

Theme and Variation Designs
www.themeandvariation.com
Classic & Bold Fashion and Jewelry By Canadian designer Anastasia Pearce

zunal.com

Home | Browse | Help | Questions?

Welcome Guest
Login | Register

Modern British cooking

Welcome

Task

Process

Evaluation

Conclusion

Teacher Page

About Author(s)

Evaluate WebQuest

Reviews

Statistics

Export WebQuest

Share This WebQuest

Task

You have already known about Traditional British cuisine which includes fish and chips, roast beef, steak, mash and probably famous pudding. But what do you know about modern British cooking? Has it changed? How? Let's find answers to these questions.

The Public URL for this WebQuest:
<http://zunal.com/webquest.php?w=213214>

Stockfish market Korea.

www.seafoodmart.net
Dried sprats anchovy laver trepang. Dried fish seafood auction market.

zunal.com

Home | Browse | Help | Questions?

Welcome Guest
Login | Register

Modern British cooking

Welcome

Introduction

Task

Process

Evaluation

Conclusion

Teacher Page

About Author(s)

Evaluate WebQuest

Reviews

Statistics

Export WebQuest

Share This WebQuest

Process

STEP 1
What is typical British food?
Complete the **worksheet 1**

STEP 2
Watch the video "Food in Britain" [`javascript.nicTemp\(\)`](http://javascript.nicTemp()) and complete the **worksheet 2**.

STEP 3
Let's answer the questions
What food in the video have you tried?
What would you like to try?
Do you like eating food from other countries? What foreign cuisine do you prefer?

STEP 4
Your friend from London has invited you to the restaurant/ cafe. He has offered you to choose the most interesting place to you.
Surf through the sites, choose one and decide that dishes would you like to try there and tell how much they cost. Open **worksheet 3** and complete the table.
<http://www.amarettoistorante.co.uk/index.php>
<http://thetablescafe.com>
<http://islandcafejondon.co.uk>

STEP5
Listen to the dialogue "At the restaurant", open **worksheet 3** and complete it.

STEP6
Imagine that you came to London 2 days ago and at the moment you are at the cafe/restaurant that you wanted to visit. Right now you have the opportunity to order the dishes you have chosen.
Act out the dialogue. (Dialogue from **STEP 5** and the table from **STEP 3** can help you).

Modern British cooking

Welcome
Introduction
Task
Process
Evaluation
Conclusion
Teacher Page

About Author(s)
Evaluate WebQuest
Reviews
Statistics
Export WebQuest
Share This WebQuest

Evaluation

Evaluation Rubric

	Poor	Satisfactory	Good	Excellent	Score
Grammar Spelling	(0-8%) grammar and spelling mistakes which make speaking impossible to understand.	(9-13%) several grammar and spelling errors which make speaking difficult to understand.	(14-19%) a few grammar and spelling mistakes which do not reduce the understanding of the speaking.	(20-25%) No grammar and spelling mistakes and the speaking is clear.	25%
Speaking	(0-8%) Students are not confident and fluent in speaking. There are a lot of grammatical and lexical mistakes and pronunciation errors.	(9-13%) Students are quite confident and fluent in speaking. There are some grammatical and lexical mistakes and pronunciation errors.	(14-19%) Students are confident and fluent in speaking. There are not more than two grammatical and lexical mistakes and pronunciation errors.	(20-25%) Students are confident and fluent in speaking. There are no grammatical and lexical mistakes and pronunciation errors.	25%
Research, Worksheets	(0-8%) Student watched the video but he did not understand much of it. He did not find a lot of...	(9-13%) Student watched the video, understood it and...	(14-19%) Student watched the video, understood most of it...	(20-25%) Student watched the video, understood almost...	25%

Modern British cooking

Welcome
Introduction
Task
Process
Evaluation
Conclusion
Teacher Page

About Author(s)
Evaluate WebQuest
Reviews
Statistics
Export WebQuest
Share This WebQuest

Conclusion

Congratulations! You have done a great job!

I hope this webquest helped you to know about British eating habits and the way they had changed over the time.

Thank you for participating!

The Public URL for this WebQuest:
<http://zunal.com/webquest.php?w=213214>

Доктор наук онлайн
www.phdinstute.ru
Учитесь онлайн, когда Вам удобно, и получите степень доктора наук.

Privacy Policy | Contact Us | About Us |
Copyright © 2001- 2013 zunal.com All rights reserved.

Рис. 2.1.2. Веб-квест на тему «Сучасна британська кухня»